

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

«ЗАГРОЗИ СТВОРЕННЯ ПРОВОКАЦІЙ, КОНФЛІКТІВ ТА ПРОПАГАНДИ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Студента 4 курсу групи МЕВ-41
спеціальності «Міжнародні економічні
відносини»

Яковенка Мартіна Дмитровича

Керівник:

Болквадзе Наталія Іванівна

Тернопіль – 2024

АНОТАЦІЯ

Яковенко М.Д. Загрози створення провокацій, конфліктів та пропаганди за допомогою сучасних цифрових технологій. – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини», освітньо-професійна програма. – Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2024.

У роботі досліджено сучасні тенденції поширення дезінформації та фейкових медіа матеріалів, які можуть спричинити міжнародні конфлікти та напругу. Визначено масштаби та наслідки впливу дезінформації, а також запропоновано рекомендації щодо протидії використанню фейкових медіа для пропаганди та провокацій. Розкрито технології обробки фото, відео та аудіо, що ускладнюють виявлення фальсифікацій. Обґрунтовано необхідність розробки методів та технологій для виявлення та протидії дезінформації.

ANNOTATION

Yakovenko M. Threats of Provoking Conflicts and Propaganda Using Modern Digital Technologies. – Manuscript.

Bachelor studies for the educational level «Bachelor» with the title 292 International Economic Relations, educational-professional program. – West Ukrainian National University, Ternopil, 2024.

The research examines modern trends in the spread of disinformation and fake media materials, which can cause international conflicts and tension. The scope and consequences of the spread of disinformation are determined, and recommendations for countering the use of fake media for propaganda and provocations are proposed. The study reveals photo, video, and audio editing technologies that complicate the detection of falsifications. The necessity for developing methods and technologies for detecting and countering disinformation is substantiated.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти створення провокацій, конфліктів та пропаганди за допомогою сучасних цифрових технологій	6
РОЗДІЛ 2. Аналіз поширення дезінформації за допомогою сучасних цифрових технологій.....	13
2.1. Аналіз поширення дезінформації за допомогою технології 2D/3D-візуалізації.....	13
2.2. Тенденції поширення дезінформації за допомогою штучного інтелекту .	23
РОЗДІЛ 3. Основні шляхи протидії провокаціям, конфліктам та пропаганді створених за допомогою сучасних цифрових технологій.....	29
ВИСНОВКИ	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	37
ДОДАТКИ	43

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ситуації, коли між країнами виникають серйозні розбіжності, які можуть призвести до воєнних дій, економічних санкцій чи дипломатичних криз називають міжнародними конфліктами. Причинами міжнародних конфліктів можуть бути територіальні спори, ідеологічні розбіжності. Важливим аспектом таких конфліктів є їхній вплив на міжнародну стабільність та безпеку. У свою чергу, держави провокують інших, маючи на меті отримати певну реакцію іншої країни. Провокаціями можуть бути, як військові маневри та політичні заяви, так і медіа файл поширений ЗМІ чи в соціальних мережах.

У сучасному світі поширення фото та відео файлів – це лише один клік, проте технології редагування таких файлів та додавання до них ефектів, які унеможлиблюють шанс визначити «фейк», стають усе доступнішими та створюють загрозу використання таких технологій для пропаганди та провокування конфліктів. Ці явища глибоко впливають на міжнародні відносини та часто вимагають складних дипломатичних та політичних рішень для їх врегулювання.

У той же час, сучасні можливості обробки медіа файлів (наприклад, додавання до відео неіснуючих об'єктів) різко розвинулися за останнє десятиліття та відрізнити «фейкові» матеріали від справжніх може бути майже неможливо. Загальнодоступність таких технологій створює неабиякі ризики для держав чи індивідів, розробляючи медіа файли, які мають потенціал провокацій міждержавних конфліктів. Все вищезазначене зумовлює актуальність даної роботи.

Проблематикою створення провокацій, конфліктів та пропаганди знайшли своє відображення в наукових працях, як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, а саме: Осьодло В.І., Денисенко І.Д., Побочий І.А., Віннікова Н.А, Wright Q., Karwat Miroslav, Li Yuchong, Liu Quinghui, Суська О., Черній Л., Сухаревська А., Jawed Soyiba, Amin Hafeez Ullah, Васищев В.С., Черкашин О.Д., Керницький О.М., Бухун А.Г та інші.

Мета й завдання роботи полягають у дослідженні масштабу впливу неперевіраних медіа файлів на міждержавні відносини, поглиблюючи аналіз можливих загроз створення та підсилення конфліктів за допомогою «фейків», створених за допомогою сучасного програмного забезпечення редагування медіа файлів.

Згідно з метою дослідження передбачається дослідження та вирішення таких завдань:

- дослідити теоретичні аспекти створення провокацій, конфліктів та пропаганди за допомогою сучасних цифрових технологій;
- проаналізувати поширення дезінформації за допомогою сучасних цифрових технологій;
- запропонувати методи протидії загрозам міжнародному миру під впливом дезінформації та пропаганди.

Об'єктом дослідження даної роботи є вивчення загрози створення провокацій, конфліктів та пропаганди за допомогою сучасних цифрових технологій.

Предмет дослідження є створення та методи розповсюдження «фейків» за допомогою сучасних технологій редагування фото, аудіо та відео матеріалів, створення неіснуючих медіа файлів, як факторів впливу на міжнародні конфлікти.

Практичне значення роботи виявляється у можливості використання отриманих висновків та практичних рекомендацій у розробці стратегії протидії провокаціям, конфліктам та пропаганді створених за допомогою сучасних цифрових технологій.

У роботі було використано такі методи дослідження: аналізу та порівняння, анкетування, спостереження; економіко-статистичного аналізу (табличний, графічний, групування, класифікації).

Інформаційна база включає наступні джерела: конференції, круглі столи, наукові семінари; звіти та статистичні дані міжнародних та національних

статистичних організацій; книги, монографії та наукові статті написані на теми міжнародних конфліктів, впливу провокацій та сучасних цифрових можливостей.

Апробація результатів дослідження відбулась на XVII Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених і студентів «Інноваційні процеси економічного і соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід» (м. Тернопіль, 2024) [54].

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ПРОВОКАЦІЙ, КОНФЛІКТІВ ТА ПРОПАГАНДИ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Дипломатичні, економічні та ресурсні відносини між державами незамінна складова сучасного світу. Повноцінне функціонування будь-якої країни не є можливим без взаємодії, як із сусідніми державами, так і з країнами з інших континентів.

Невідкладною частиною міждержавних відносин є врегулювання міжнародних конфліктів, які можна вважати «побічним ефектом» неправильної взаємодії держав. Більше того, переглядаючи історичні тренди протистояння поглядів, позицій та цінностей можна стверджувати, що в повній мірі мирного існування декількох устоїв не може існувати. Особливою складовою сучасності стають ризики впливу медіа файлів, часто сфабрикованих для розпалювання міжнародних конфліктів [12].

Поняття конфлікту визначене в англійській мові ще у 15-му столітті, та має походження із латини (лат. «conflictus», укр. «зіткнення»). Міжнародним конфліктом може бути вплив однієї держави на громадянина іншої або ж на іншу країну в цілому. Часто конфлікт є лише медійний: некоректні висловлювання пов'язані із різними точками зору, наприклад, щодо раси, традицій чи релігії, які не виходять за рамки засобів масової інформації, телефонних дзвінків, інтернету, міжнародних диспутів, тощо. Такі «онлайн» конфлікти часто переростають у більш серйозні такі як порушення угод між країнами, бажанням захоплення території, людей чи ресурсів однієї держави іншою або ж навпаки бажанням здобуття незалежності. Такі дії часто приводять до війни, залучаючи не лише дві країни, а й їхніх прихильників, партнерів, учасників союзів чи угруповань та держав, що надають допомогу не приймаючи прямої участі в конфліктах [4].

Статистичні дані стверджують, що за останні шість тисяч років на Землі відбулося більше 15-ти тисяч збройних конфліктів, із яких два – світові війни [6].

Після закінчення другої світової війни у світі відбулось більше ніж 250 воєн, із них більше 30-ти збройних конфліктів все ще тривають й сьогодні [5].

Одним із перших політологів у світі, систематично вивчаючим конфлікти та війни був Філіп Квінсі Райт – американський професор міжнародного права університету Вірджинії, він описав типи конфліктів та стадії їх розвитку у світі [9].

Професор Ф. К. Райт визначає чотири типи конфліктів:

- Фізичний конфлікт – у якому два чи більше суб'єктів намагаються зайняти одну місцевість в один і той же час;
- Політичний конфлікт – країна намагається нав'язати свої політичні погляди та політику іншим;
- Ідеологічний конфлікт – конфлікт систем мислення чи цінностей суспільств;
- Правовий конфлікт – суперечки щодо вимог або позовів «згладжують» знаходячи спільно визнані процедури [3].

Більше того, Ф. К. Райт виділяє ще одну категорію – війну, якою об'єднує усі чотири вищезгаданих типи конфліктів. Війна проявляється в фізичній боротьбі армій для окупації однієї території, кожна з яких прагне знищити, роззброїти, або захопити іншу; політичною боротьбою націй для досягнення одного політичного устрою, всупереч опору; ідеологічною боротьбою людей за збереження чи поширення способів життя та системи цінностей; через юридичну боротьбу за отримання титулів, щоб запобігти насильству або покарати правопорушення за визнаними процедурами [2].

Як бачимо, термін «міжнародний конфлікт» використовується у значно ширшому сенсі, ніж «війна», оскільки війна є лише одним із можливих проявів конфлікту, хоча й поєднує в собі чотири його типи.

Ф. К. Райт поступово поглиблює поняття «міжнародного конфлікту» та описує чотири ключові фази його розвитку:

1. усвідомлення конфліктуючих інтересів;
2. наростання напруги;

3. спроби вирішити несумісності без використання бойової сили;
4. військове втручання або ж війна для впровадження чи нав'язування рішення.

Коли будь-які суперечності переходять до третьої та четвертої фази Ф. К. Райт вважає їх міжнародним конфліктом. Перехід від однієї фази до іншої можливий в обидва боки, пом'якшуючи ситуацію або ж навпаки – провокуючи конфлікт сильніше. На це впливає безліч факторів, які Ф. К. Райт також досліджував, визначивши основні з них:

1. Психологічні фактори: де підкреслено важливість психологічних аспектів (сприйняття та інтерпретація, стереотипи і національний характер) у формуванні зовнішньої політики та міжнародних конфліктів.

2. Економічні інтереси: вказана роль економічних інтересів у спричиненні міжнародних конфліктів, включаючи боротьбу за ресурси та економічне домінування. Накладання економічних санкцій, наприклад, може спонукати агресора до припинення ескалації конфлікту.

3. Соціальні та культурні фактори: професор Ф. К. Райт також розглядав роль соціальних та культурних факторів, таких як націоналізм, релігійні вірування та історичні традиції у міжнародних конфліктах.

4. Військова потужність та стратегія: військової потужності, стратегічні розрахунки впливають на міжнародні конфлікти, включаючи «перегони озброєнь» та військові альянси. Так, військова міць обох сторін конфлікту може змінюватися й під час ведення агресивних дій, переконуючи їх змінювати курс подій.

5. Міжнародне право та організації: важливість ролі міжнародного права і міжнародних організацій у врегулюванні міжнародних конфліктів

Ці фактори відображають розуміння того, як різні аспекти міжнародних відносин та внутрішньої політики країн можуть спричиняти або поглиблювати міжнародні конфлікти.

Додатковим фактором впливу завжди була і є репутація – важливий аспект, як для кожної особи, так і для держави в цілому. Від репутації залежить ставлення

інших держав та альянсів до конфліктуючих сторін, визначаючи можливість чи відмову в підтримці, подальших взаємодіях та веденні будь-якої міждержавної діяльності. У ХХІ-му столітті коли в світі панують процеси глобалізації, репутація стає одним із найголовніших критеріїв функціонування будь-якої держави та відкриває шляхи до співпраці із іншими економіками.

Із поширенням роботи ЗМІ, технології інтернету й соціальних мереж, вплинути на репутацію держави стає надзвичайно легко, керуючи «фактами», які не обов'язково є правдивими. Таким чином «гратися» із репутацією цілої держави може будь-яка особа і уряди не завжди можуть переконати соціум у протилежному.

Дезінформація завжди існувала в суспільстві. Якщо неперевірена інформація поширюється ненавмисно – це не небезпечно. У повсякденному житті це може бути фальшивим звітом новин чи спотворенням інформації. Деякі фальшиві новини можуть бути навіть смішними. Вони настільки перебільшені й загострені, що їх легко поплутати із навмисною сатирою.

Однак брехлива та невірна інформація стає небезпечною, якщо її метою є навмисне введення в оману або вплив на суспільства, та вона поширюється цілеспрямовано. У цьому випадку використовується інший термін – дезінформація. Таким чином, намір, що стоїть за цим, полягає в істотній відмінності між дезінформацією та неперевіреною інформацією чи новинами.

Провокація – поведінка людей, яка справляє сильне враження на аудиторію та викликає «бурхливу» реакцію, емоції, думки чи реакції; дії, вчинені із чітким наміром, переважно свідомо. Провокацію може вчинити як держава в цілому, так і певна особа, не залежно від її масштабу. Наприклад, особа має змогу спровокувати велику корпорацію на вчинення дій, які зашкодять її прибутку, що будуть мати користь для даного провокатора. Більшість провокацій є прихованими, адже їх вплив найсильніший, коли «жертва» не помічає в провокуючій особі навмисного бажання нашкодити або отримати нечесні переваги, завдяки спровокованій реакції чи дії цієї «жертви».

Кібер війна – це форма війни, яка ведеться у віртуальному просторі. Вона передбачає використання комп'ютерних технологій і мережі Інтернет для проведення атак проти інформаційних систем, мереж, комп'ютерних ресурсів або інфраструктури противника. Ціль кібер війни — забезпечити стратегічну перевагу, завдавши шкоди або знищивши важливі для противника інформаційні ресурси, зокрема через шпигунство, розповсюдження вірусів, ДDoC-атаки (розподілені атаки типу «відмова у обслуговуванні»), фішинг та інші засоби кібернетичного впливу.

Кібер війська – це спеціалізовані підрозділи або формування, створені військовими або безпековими структурами країни для ведення кібер війни. Вони займаються розробкою, імплементацією та координацією кібернетичних операцій, а також захистом власних інформаційних систем і інфраструктури від кібер атак. Кібер війська можуть також займатися розвідкою, аналізом загроз, розробкою захисних технологій і засобів протидії кібер атакам. Діяльність «кібер військ» набуває багатьох організаційних форм, і різноманітні учасники використовують соціальні медіа для формування громадської думки, встановлення політичних планів та поширення ідей. Незважаючи на те, що в багатьох країнах спостерігається збільшення цифрової пропаганди в соціальних мережах, приписувати ці дії конкретному учаснику досить складно. Урядові установи все частіше використовують комп'ютерну пропаганду для спрямування громадської думки. Ця категорія суб'єктів включає використання комунікацій або цифрових технологій, військові кампанії чи діяльність поліції. Деякі уряди використовують профінансовані державою ЗМІ як інструмент для поширення пропаганди як усередині країни, так і за її межами [34].

Поява терміну «пропаганда» пов'язана з буллою Папи Римського від 22 червня 1622 року, яка називалася *Congregatio de Propaganda Fide*. У цьому посланні йшлося про створення органу, котрий координуватиме місіонерську діяльність, тобто буде опікуватися поширенням правильного з точки зору Ватикану віровчення та переконуванням людей інших релігій. Отже, слово латинського походження і буквально означає «те, що підлягає поширенню».

Однією зі зростаючих тенденцій є збільшення кількості приватних компаній, які займаються координованим дезінформуванням населення. Важливою особливістю організації маніпуляційних кампаній є те, що «кібервійська» часто працюють разом з громадськими організаціями, інтернет-субкультурами, молодіжними групами, хакерськими колективами, впливовими людьми, зірками й волонтерами, які ідеологічно підтримують певний задум. Розмежування між цими групами часто важко провести, особливо тому, що діяльність може прямо або неявно санкціонуватися державою.

Вивчення міжнародних конфліктів розкриває їхню невід'ємність від міждержавних відносин та вказує на історичну неминучість зіткнень різних політичних, ідеологічних та економічних інтересів. Важливо розуміти різноманітність та складність міжнародних конфліктів, акцентуючи на їхніх фазах, типах, а також впливі психологічних, економічних, соціальних, військових та міжнародно-правових факторів на них. Особливу увагу варто приділити ролі дезінформації, як інструменту розпалу в конфліктах, включаючи використання ЗМІ та соціальних мереж для маніпулювання громадською думкою та поширення пропаганди.

В сучасному світі технології обробки медіа файлів набули величезного значення в різних галузях. Наприклад, Adobe Photoshop став стандартом у графічному дизайні та обробці зображень, дозволяючи будь-кому миттєво трансформувати та поліпшувати фотографії. Не зважаючи на те, що раніше для якісного результату обробленої фотографії потрібно було бути фахівцем, сьогодні у програмному забезпеченні Adobe є цифровий помічник – штучний інтелект, який зробить із фото те, що попросить користувач. Таким чином можна навіть змінити положення чи емоції особи на фото.

Серед широкого спектру інструментів варто відзначити Deepfake технології, які базуються на створенні реалістичних «фейків». Вони можуть бути використані для створення відео або аудіо матеріалів, які складно відрізнити від реального контенту. Наприклад, за допомогою Deepfake технологій можна

створювати відео, які виглядають так, ніби були зняті на камеру з реальних подій, хоча насправді вони є штучно створеними.

У цьому контексті важливо згадати про Sora – платформу для інтерактивного створення вмісту, де автори можуть легко створювати анімації та інтерактивні віджети без спеціалізованих навичок програмування. Це може бути використано для створення інтерактивних історій або відео, а також для дезінформації аудиторії. Наприклад, за допомогою платформи Sora можна створювати відео, які виглядають як новини, але фактично містять маніпульований чи фальшивий контент. Для цього варто лише написати повідомлення із бажаним вмістом штучного відео у вікно введення запитів.

Загальнодоступність подібних інструментів підсилює роль штучного інтелекту (ШІ) у фабрикації медіа файлів. Розповсюдження швидких та доступних інструментів для обробки медіа дозволяє неспеціалістам створювати вражаючий контент. Це також відкриває багато можливостей для потенційного зловживання, зокрема, для дезінформації, провокації та маніпуляції.

Використання технологій, наприклад, у сфері Deepfake або платформи Sora, ставить перед суспільством нові етичні виклики, пов'язані з можливістю створення маніпуляційного контенту. З іншого боку, розвиток інструментів для редагування та створення медіа дозволяє витягти творчий потенціал користувачів, сприяючи інноваціям у сфері мистецтва та розваг.

З урахуванням загальнодоступності та ролі штучного інтелекту, важливо вдосконалювати методи виявлення та боротьби із штучною фабрикацією для забезпечення надійності та безпеки медіа-споживання.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПОШИРЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

2.1. Аналіз поширення дезінформації за допомогою технології 2D/3D-візуалізації

У сучасному світі, який характеризується стрімким розвитком технологій та постійним потоком інформації, людство стикається з новим викликом: легкістю, з якою фейкові новини та дезінформація можуть поширюватися. Будь-який шахрай чи просто необережний користувач інтернет-мережі сьогодні може вплинути на відносини цілих держав, створивши чи поширивши фейкову інформацію чи медіа файл.

Дезінформація – це об’єктивне соціальне явище, яке виникає в середовищі соціальної діяльності. Зазвичай мається на увазі інформація, яка навмисно чи ненавмисно поширюється без фактичної основи та підтвердження чи уточнення. З розвитком Інтернет-технологій і платформ соціальних медіа, дезінформація, що поширюється із вуст в уста, швидко поширюється через платформи соціальних мереж і має характеристики поширення із різними варіаціями одночасно, що ускладнює можливість визначити оригінал. Більше того, висока швидкість розповсюдження та широкий діапазон впливу є ключовими факторами поширення дезінформації у сучасному світі. Велика кількість інформації, що вводить в оману на платформах соціальних мереж не тільки викликає занепокоєння громадськості та створює загрозу фізичному й психологічному здоров’ю населення, але й створює серйозні проблеми для управління та стабільності суспільного порядку. Більше того, часто дезінформація може спричинити складнощі у взаєморозумінні урядів.

Деструктивний характер дезінформації також створив концепцію «інформаційної епідемії». «Інформаційна епідемія» означає серію фізичних і психологічних реакцій, сформованих громадськістю, коли вони стикаються з дезінформацією, оскільки важко визначити правдивість інформації, а поширення

дезінформації проникає в життя кожного. Наприклад, під час спалаху COVID-19 Всесвітня організація охорони здоров'я розглядала боротьбу з «інформаційною епідемією» як важливу частину своєї роботи.

Із впливом соціальних медіа «інформаційна епідемія» розширила масштаби та посилила загрозу, яку створює дезінформація. У цей час під впливом чуток і оманливої інформації велика ймовірність потрапляння громадськості в пастку групи, що посилює масову паніку, запускає колективну соціальну кризу і навіть призводить до різних соціальних трагедій. Шкода від поширення дезінформації в соціальних мережах є більш серйозною через такі характеристики соціальних мереж, як швидкість розповсюдження та широкий діапазон впливу.

Крім того, завдяки зручності спілкування та своєчасності розповсюдження інформації соціальні медіа часто стають важливим комунікаційним каналом двостороннього обміну інформацією. З одного боку, враховуючи вплив «інформаційного кокона», слабкі зв'язки можуть надати нам більш різноманітну інформацію, на основі якої соціальні мережі стають кращим вибором для спілкування людей. За допомогою соціальних медіа ми можемо легше спілкуватися з людьми з різних регіонів і галузей, а також частіше спілкуватися з людьми, які відрізняються від нас. Тому громадськість також може дізнаватися про відповідні ситуації та конкретну інформацію про різні події в різних регіонах із соціальних мереж. З іншого боку, під впливом взаємодії та злиття великої кількості правдивої інформації та дезінформації на платформах соціальних мереж громадськість часто схильна до емоційних коливань і схильна публікувати свої погляди та емоції на платформах соціальних мереж і отримувати різні відповіді залежно від типу, ходу й змісту подій.

Останніми роками поширення дезінформації на платформах соціальних мереж викликало занепокоєння громадськості не тільки тому, що дезінформація може легко заплутати людей, змусити їх приймати неправильні рішення, що призведе до економічних і матеріальних втрат, але й тому, що дезінформація може мати вплив на здоров'ї, медицині, політиці, економіці й інших галузях.

На рисунку 2.1. зображений графік із результатами опитування, проведеного UNESCO в США у 2023-му році щодо стиканням із дезінформацією. Як бачимо, 64% відповіли, що найбільше та найчастіше стикаються із фейками у соціальних мережах, що не дивно, адже такі мережі практично не контролювані.

Джерело: [41]

Рис. 2.1. Джерела які інтернет-користувачі в США вважають найпоширенішими розповсюджувачами дезінформації та «фейкових новин» у 2023 р.

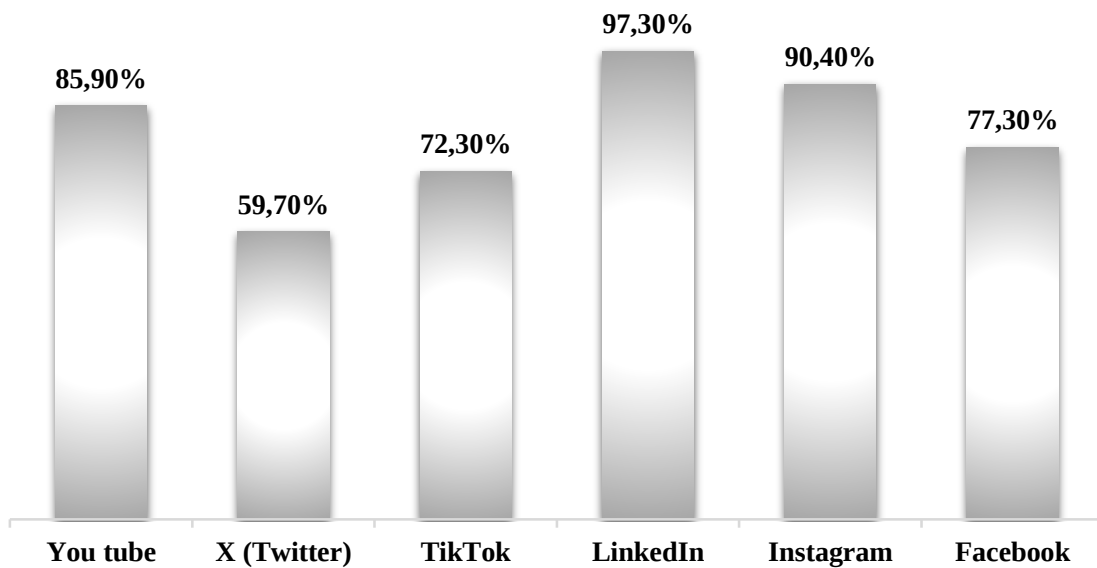
Дезінформація в контексті міжнародних відносин стосується навмисного поширення неправдивої інформації іноземними державами (або відповідними недержавними суб'єктами) з основною метою заплутати та ввести в оману, посіяти незгоду та ворожнечу серед частин населення в інших країнах. Мета держави, яка дезінформує, полягає в тому, щоб отримати стратегічну вигоду з інших урядових рішень, які є результатом цих розбіжностей, і в кінцевому підсумку збільшити власний відносний міжнародний вплив. У міжнародних відносинах дезінформація або інформаційні маніпуляції є інструментом зовнішньої політики. Усі інші аспекти маніпулювання інформацією, серед іншого, дезінформація, спрямована на внутрішню аудиторію, незалежними

недержавними суб'єктами або з комерційною чи розважальною метою, у цьому матеріалі не обговорюється.

Дезінформація як інструмент зовнішньої політики може бути частиною набагато більшого, набагато небезпечнішого комплексу міжнародної державної діяльності в кіберсфері, включаючи кібератаки, хакерство та іншу «підривну» діяльність, яку часто описують досить заплутаним поняттям «гібридна війна». Гібридна війна стосується повного спектру військових дій, за винятком повномасштабного військового конфлікту. Війна приходить з дезінформацією, але дезінформація – це не обов'язково війна.

Дезінформація є давнім аспектом зовнішньої політики та війни, але сьогодні все інакше. Саме технологія, а не намір чи зміст, робить дезінформацію сьогодні не такою, як попередні форми міжнародної інформаційної маніпуляції. Дезінформація не обмежується, але особливо поширюється через соціальні мережі. Це значною мірою визначає швидкість, охоплення та вплив. Основна техніка міжнародної дезінформації добре відома. Обчислювальні системи стимулюють і автоматизують медіаконтент таким чином, що призводить до ширшого, але також і до більш цілеспрямованого поширення. Комерційні заохочення можуть призвести до подальшого поширення неперевіраних і сфабрикованих історій політичного значення. Хакери, тролі, боти, фальшиві облікові записи в цифрових мережах, фальшиві масові групи користувачів та всі інші «актори» в цифровій сфері заповнюють соціальні медіа, залучені до поширення упереджених і фейкових повідомлень та іншого «зіпсованого» інформаційного контенту. Коли державні суб'єкти залучені до будь-якої з цих дій і коли маніпуляція інформацією навмисно спрямована на іноземну аудиторію, ми говоримо про дезінформацію як про аспект міжнародних відносин.

За проведеним TrustLab опитуванням у Польщі, Словачії та Іспанії, користувачі найбільше дезінформації трапляється в мережі X (колишній Twitter) (див. рисунок 2.2) [48].

Джерело: [48]

Рис. 2.2. Поширення дезінформації у соціальних мережах

У контексті безпеки дезінформація може мати внутрішні та зовнішні наслідки. Це потенційно впливає на стабільність внутрішнього порядку, а також на міжнародні відносини. Найбільшу увагу привернув нібито руйнівний вплив дезінформації на інститути та процедури демократії, а міжнародні наслідки – менше. За перші три роки свого існування «Робоча група ЄС» стверджує, що виявила, каталогізувала та проаналізувала понад 4500 випадків дезінформації зі сторони російської Федерації. Цифри вражають, але наслідки залишаються невизначеними. Ефективність стосується впливу, який передбачає причинно-наслідковий зв'язок або достовірний зв'язок між дезінформацією, політичною поведінкою та політичним результатом. На жаль, це легше припустити, ніж довести. Немає доказів того, що кампанії з дезінформації критично вплинули на результати виборів. Неможливо з упевненістю стверджувати, що Дональд Трамп не був би обраний або що голосування за Brexit не відбулося б без втручання Росії, як підозрюють багато членів ЄС. Практично неможливо відокремити вплив зовнішнього втручання від внутрішнього впливу, який досягає такого ж ефекту.

Протилежне твердження про те, що міжнародна дезінформація не має реального політичного впливу або має незначний вплив, виглядає настільки ж помилково. Усе ж, у сфері міжнародної дезінформації легше продемонструвати

пору, ніж успіх. Якщо можна обґрунтовано стверджувати, що іноземні державні суб'єкти брали участь у маніпулюванні інформацією, тоді можна порівняти уподобання цих «акторів» із фактичним політичним результатом. Це може чітко показати, наскільки успішною була іноземна стратегія дезінформації, якщо вона й існувала. Прикладом може бути обрання Еммануеля Макрона президентом Франції. Кремль майже не приховував, що Марін Ле Пен є його улюбленим кандидатом після того, як консерватор Франсуа Фійон вирішив покинути «перегони». Поразка Ле Пен і обрання Макрона свідчать про те, що в цьому конкретному випадку російська цифрова творчість не мала бажаного політичного ефекту. Хоча й довести факт поширення дезінформації сьогодні надто складно.

Потенційний вплив дезінформації значною мірою залежить від рівня її складності та контексту, у якому вона використовується. Нові технології створюють нові можливості. Особливо ускладнюючим є розвиток аудіо та відео форматування. Медіа фейки, зокрема маніпулювання новинами в реальному часі, можуть викликати великі проблеми. Ще до того, як хтось навіть встиг викрити брехню чи невідповідність, фейки, можливо, вже викликали серйозні зрушення у відносинах урядів чи суспільств. Гіпотетичні приклади, нещодавно популярні в мережі, виглядали тривожно реальними: можливі фальшиві відео, на яких показано, як американський генерал в Афганістані сплює Коран, прем'єр-міністр Ізраїлю планує атакувати Іран або президент Франції таємно визнає корупцію. Можливості таких технологій безмежні, коли ж наслідки непередбачувані. Однак контекст видається особливо важливим.

Жодна країна, жодне суспільство не схильні до політичних наслідків дезінформації. Але рівень вразливості різниться, залежно від внутрішніх обставин держав. Розділені суспільства є більш сприйнятливими до політичних маніпуляцій інформацією, ніж союзи. Іноземна дезінформація може мати більший вплив на вибори у виборчих системах, де «переможець отримує все», ніж у багатопартійних, де уряд ґрунтується на формуванні коаліції. Країни, які приймають значні діаспори меншин, більш вразливі до втручання іноземних

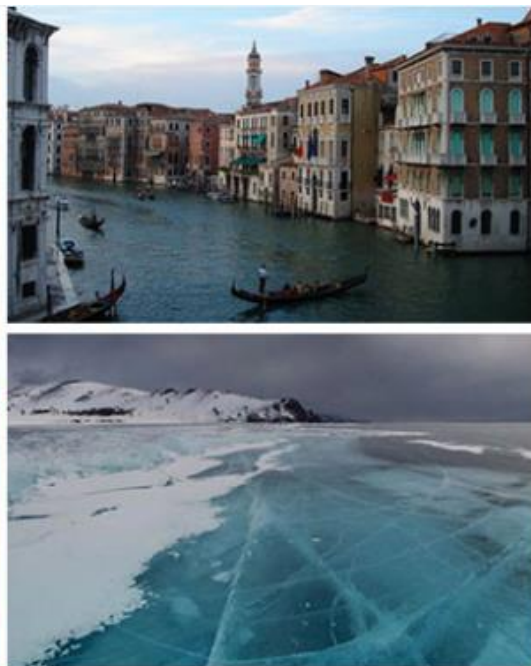
держав, ніж більш «однорідні» держави, оскільки іммігранти завжди схильні до впливу на них власних держав.

Можливості маніпулювання фотографіями до непізнаваності існують уже більше десятиліття, проте досі створюють достатню загрозу при поширенні інтернетом, оскільки ще не існує технології, яка розрізнити «фейк» від оригіналу на 100%. Приклад наведено на рисунку 2.3.

Фейкове зображення

Оригінальні зображення

Джерело: Diply.com

Рис. 2.3. Приклад створення фото «фейку»

Приклади таких фотографій можуть не мати жодних політичних чи суспільних наслідків, як зображено на Рисунку 2.3, де користувач зобразив Венецію із замерзлими каналами, які нагадують Антарктику. Проте існують і вразливі фейки, як для осіб, так і для культур, урядів чи навіть альянсів, наприклад зображення на Рисунку 2.4.

На рисунку 2.4 зображено Прем'єр міністра Індії, який нібито доторкається до ніг Президента конгресу Соні Ганді, хоча справжнє фото зображено справа, де Прем'єр міністр доторкається до ніг Лал Крішні Адвані, колишнього лідера партії для виявлення пошани й отримання «благословіння».

Громадяни Індії одразу ж повірили у фейк, хоча, уважніше розглянувши зображення можна побачити, що фото редаговано не ідеально, зіграла роль

реакція медіа. У результаті, репутація Прем'єр-міністра Моді та партії погіршилася.

Особливо небезпечним сьогодні є можливість такої є непомітної обробки відео та аудіо файлів, де людина може говорити власним голосом мовою, яку не знає. Більше того, існують відео, де політики говорять речі, яких насправді не казали. Природньо, такі файли важче підробляти, але тому суспільство й більш прихильне в них вірити.

Фейкове зображення

Оригінальне зображення

Джерело: The Times of India

Рис. 2.4. «Фейк», поширений в Індії у квітні 2019 р.

Отже, жодне суспільство не є захищеним до впливу дезінформації. Враховуючи широкий діапазон впливу соціальних мереж та можливості сучасних технологій, потрібно зосередитися на розвитку інструментів та методів для ідентифікації та протидії дезінформації.

Дезінформація з боку іноземних держав і відповідних недержавних суб'єктів регулярно представляється як головна загроза для західних демократій і міжнародних інституцій, які вони створили. Усвідомлення небезпеки маніпулювання інформацією в політичних цілях різко зросло після неодноразового зовнішнього втручання у внутрішньополітичний процес західних країн, особливо під час виборчих кампаній. Найгучніші випадки –

президентські вибори в США (2016 р.), Brexit (2016 р.), референдум у Нідерландах щодо Угоди про асоціацію з Україною (2016 р.) і спроба втручання у президентські вибори у Франції в 2017 році, в тому числі Е. Макрона тощо [15]. Додаткова причина, чому дезінформація широко вважається загрозою для демократії – це поточний стан самої демократії. Політична поляризація, зниження довіри до інститутів представницької демократії, зростання політики «хто сильніший» – потенційний вплив дезінформації посилює поширене відчуття, що ліберальна демократія перебуває під тиском.

Дезінформація зіграла свою роль у виборах щонайменше у вісімнадцяти державах. Демократичні країни зазвичай мають повний набір стримувань і противаг, які здебільшого відсутні в авторитарних урядах. Ці системи стримувань і противаг не захищають демократії від дезінформації та не перешкоджають їм брати участь у міжнародній діяльності з дезінформації. Проте вони ускладнюють приховування кампаній дезінформації чи придушення публічних дискусій. Тому можна розумно припустити, що маніпулювання інформацією для цілей зовнішньої політики є особливо актуальним у випадку недемократичних авторитарних режимів.

У цьому контексті немає іншої країни, яка привертає таку увагу, як Росія. Європейська комісія, яка вважає дезінформацію «великим викликом» для Європи, визначає головну недемократичну державу Європи, Росію, як «найбільшу загрозу». Комісія визначає російські дезінформаційні кампанії як «систематичні, добре забезпечені ресурсами та в іншому масштабі, ніж в інших країнах». Багато дослідників та установ поділяють думку Комісії. Росія виділяється як головний виконавець у тому, що часто сприймається як міжнародна інформаційна війна, спрямована на вплив і підрив внутрішньополітичних процесів у багатьох країнах. Отже, міжнародна діяльність Росії з дезінформації була широко вивчена, і вона відносно добре задокументована.

Якщо взяти за ознаку таку велику кількість нещодавніх урядових, дослідницьких та академічних публікацій про дезінформацію, а також низку

установ, які були створені для виявлення та боротьби з нею, дезінформація може здатися надзвичайно потужним явищем. Той факт, що майже завжди виявляється неможливим виміряти вплив дезінформації на внутрішню чи зовнішню політику цільової держави, робить цю фіксацію, особливо в умовах маніпулювання інформацією з боку Росії, ще більш примітною. Дезінформація не є самоціллю, передбачається, що вона служить вищій політичній меті. Конкретно, у випадку з Росією, провокуючи зміни в поведінці інших держав, очікується, що дезінформація вплине на «співвідношення сил» на користь Росії. Росія шукає стратегічної вигоди через міжнародне маніпулювання інформацією. Особливо її пропагандистські та дезінформаційні дії виявлені в агресивних діях та війні проти Українського народу та ідентичності.

Підконтрольні Кремлю ЗМІ надають широку підтримку правлячій «еліті» та її цілям, поглиблюючи розкол в Українському суспільстві, між країнами ЄС, між ЄС і США. Дезінформація Росії – один із найфінансованіших секторів її діяльності, який допоміг їй виправдати анексію Кримського півострова та навіть заперечувати причетність до війни на сході України. Щоб змінити українську владу та зупинити розширення НАТО, не допустити масових протестів всередині РФ та зберегти рейтинги популярності володимира путіна серед росіян, уряд та неурядові «агенти» в межах Росії та по всьому світу поширюють дезінформацію будь-якими можливими методами.

Особливо яскраво Росія поширює дезінформацію у соціальних мережах та ЗМІ після початку її вторгнення 24 лютого 2022 р. Основними твердженнями є очевидні наклепи на Україну, які через силу поширення дезінформації не були очевидними в країнах Заходу та особливо громадянам Росії. Одним із найяскравіших прикладів таких наративів досі залишається мізерія, анархія та нео-нацизм в Україні. За словами кремлівських пропагандистів, з кінця 2013 року в Україні почався розквіт радикалізму. Тому без подиву слід сприймати заяву уповноваженого МЗС Росії з прав людини Костянтина Долгова у 2015 році про те, що Україна стала «полігоном неонацизму» [29]. Великий наратив про те, що Євромайдан породив «українську кризу» – хаос, радикалізм, анархію, економічну

кризу та повернення до «лихих 90-х» – досяг своїх цілей. Перш за все, це спровокувало частину українців на Сході та в Криму до активних дій проти нової влади в Україні та підтримки російських настроїв. По-друге, цей наратив дискредитував в очах росіян український протест проти корупційної влади. По-третє, це створило зручне пояснення, чому росіянам не варто виходити на вулиці проти режиму Путіна. Більше того, цей наклеп легко поширився та посіяв сумніви та ускладнив підтримку України у війні [29].

2.2. Тенденції поширення дезінформації за допомогою штучного інтелекту

Штучний інтелект відіграє все більш значущу роль у створенні та поширенні дезінформації, що представляє собою серйозну загрозу міжнародному миру та стабільності. Використання алгоритмів штучного інтелекту для автоматизованого створення фальшивих новин, маніпуляції зображеннями та відео, а також генерації переконливих аудіо файлів, які імітують голоси відомих особистостей, значно ускладнює відмежування правдивої інформації від фальсифікованої. Це особливо небезпечно, коли такі матеріали використовуються з метою втручання у виборчі процеси, підризу довіри до урядових інституцій або ескалації соціальних та етнічних конфліктів.

Зараз у світі налічується понад 10 000 проектів із використанням ШІ. Найбільш популярні та найбільш використовувані з них наведені в таблиці 2.1. Інструменти, зазначені в таблиці 2.1, можуть бути використаними для створення «фейкових» новин, зображень та відеоматеріалів із метою поширення дезінформації, конфліктів та пропаганди.

З розвитком технологій глибокого навчання з'явилася можливість створювати підробки (deepfakes) – відео та аудіо записи, у яких обличчя та голоси реальних людей можуть бути змінені або повністю синтезовані з великою точністю, що робить їх майже невідрізними від оригіналу.

Таблиця 2.1.

**Найбільш популярні інструменти генеративного штучного інтелекту
у 2023 році**

Сфера використання ШІ	Програми із ШІ	Сфера використання ШІ	Програми із ШІ
Голос/звук	HeyGen Uberduck Revoicer Voicify Fliki Eleven labs	Створення макетів	Figma WiXADI Canva Microsoft Designer Uizard VisualEyes Adobe Express DESIGNS.AI
Музика	Mubert Soundful Audiocraft Aiva	Продуктивність	Fathom Reclaimai COGRAM Clara Otter.ai
Зображення	Midjourney Dalle Bing Canva Adobe Firefly Stable Diffusion Leonardo.AI STOCKIMG.AI Hotpot Jasper	Створення відео	PICTORY PIKA Midjourney Stable diffusion Synthesia HeyGen Runway Ebsynth TOPAZ LABS
Догляд за собою	FITBOD Sleep.ai Headspace MealMate	Монтаж відео	Descript Topaz Video Ai Visla
Навчання	Kena.AI birdbrain Babbel Moises Duolingo Max	Створення анімації	DEEPMOTION Cascadeur
Загальна тематика/ведення діалогу	Grok, perplexity, ChatGPT, Bard, MPT-7B, Chatsonic, Claude.ai, KoalaWriter, ProWritingAid, Grammarly, Notion AI, INGER, Smartwriter.ai, Phrase, jasper, adcopy, WRITER		

Джерело: складено на основі [53].

Приклад зображений на рисунку 2.5, де відомий користувач платформи Тік-Ток замінює на відео своє обличчя та голос на актора Тома Круза. Коли відео із «Томом Крузом» лише почали поширюватися, користувачі соціальних мереж вважали, що «оригінальний» Голлівудський актор почав займатися блогерською

діяльністю. Це створює потенціал для нових форм дезінформації та пропаганди, де штучний інтелект може використовуватися для створення відео, які показують неіснуючі події або вчинки, тим самим спричиняючи політичні кризи або втручаючись у міждержавні відносини.

Оригінальне зображення

Фейкове зображення

Джерело: [LinkedIn]

Рис. 2.5. Tik-Tok Deepfake актора Тома Круза

Алгоритми штучного інтелекту можуть бути використані для цілеспрямованого поширення дезінформації через соціальні мережі, адаптуючи зміст до інтересів та переконань конкретних аудиторій, що значно збільшує їх вплив та ефективність. Це посилює розповсюдження фальшивих новин, сприяє поширенню недовіри та дезорієнтації серед населення, а також підживлює конфлікти та непорозуміння між країнами.

Дезінформація у відносинах між державами не є прерогативою будь-якої конкретної країни чи політичного порядку, а також не є суто сучасним чи новим явищем. У 2018 році було зафіксовано [13] дві одночасні та ймовірно не пов'язані між собою тенденції: зниження свободи користувачів Інтернету (Китай є найбільшим порушником цього права) та збільшення активності дезінформації. За даними дослідження студентів Оксфордського університету (2020 рік), понад

80 держав займаються дезінформацією та впливають на діяльність у межах своїх власних кордонів і за їх межами [34]. Дезінформаційна діяльність досліджених країн наведена у Додатку А.

Сучасні можливості візуалізації «фейків» є найбільш загрозливим інструментом дезінформації. За статистикою, 65% населення людства краще сприймає й глибше засвоює саме візуальну інформацію [14]. Часто, побачивши у блогах фотографію із текстом, люди навіть не читають самого тексту статті, який може кардинально змінювати сприйняття ситуації. Проблеми виникають особливо при поширенні інформації завчасно такими користувачами.

На прикладі Прем'єр міністра Індії, зазначеному у параграфі 2.1., бачимо, як швидко люди реагують та поширюють візуальну інформацію, навіть не перевіривши її й у цьому випадку нанесли деструктивний характер для самого прем'єра та партії.

Сучасні технології дають змогу використовувати голос людини у цифровому записі, генеруючи вислови чи цілі розмови, яких не існувало. Це створює неабиякі загрози завантаження в інтернет наклепів чи некоректних або ж навіть агресивних заяв лідерів держав щодо інших країн, загрожуючи новими міжнародними конфліктами.

Широко відомим прикладом загрози такої маніпуляції фото та відео матеріалів та швидкого розповсюдження є підроблені відео зі спікером палати США Ненсі Пелосі у 2019-му році, які створювали враження, ніби вона запинається й невиразно вимовляє слова, ніби то у стані алкогольного сп'яніння (рис. 2.6). Ці відео були викликані ворожнечею президента Трампа з лідером Демократичної партії. Із швидким розповсюдженням соціальними мережами, відео мали неабиякий вплив, як на внутрішньополітичний стан США, так і на ставлення усього світу до співробітництва із США інших держав. Використання подібних відео змусило представників розвідки США винести попередження перед виборами 2020 року та прийняти міри по можливому їх контролю.

Джерело: The New York Times

Рис. 2.6. Відео конференції Ненсі Пелосі

Таким чином, за допомогою сучасних технологій створена нова загроза міжнародному порядку, адже шанс створення подібного фейку із президентом будь-якої ядерної держави зі словами: «червона кнопка натиснута» – надзвичайно високий та росте із розвитком цифрових технологій. Даний приклад має усю силу розпочати ядерну війну, навіть якщо відео могло бути створено «жартома». Застосування штучного інтелекту для модифікації відео з політичними діячами призвело до створення численних підробок (deepfakes), які могли посіяти недовіру та вплинути на політичний дискурс. Декілька відомих прикладів, які було найважче відрізнити від реальності тим, хто не був освіченим у сфері ШІ:

1. Відео з Бараком Обамою: Існує відомий приклад відео, на якому колишній президент США Барак Обама начебто виголошує промову, яку він ніколи не говорив. Це відео було створено за допомогою штучного інтелекту в рамках проекту, реалізованого співробітниками Університету Вашингтона спільно з BuzzFeed, для демонстрації потенційних небезпек таких підробок. Воно використовувало реальний голос Обами, до якого були додані синтезовані рухи губ, щоб здавалося, що він вимовляє слова, запрограмовані дослідниками.

2. Відео з Марком Цукербергом: У соціальних мережах з'явилося відео, на якому засновник Facebook Марк Цукерберг нібито заявляє, що контролює крадені дані мільярдів людей. Цей ролик був створений за допомогою технології підробок для підняття питань про цифровий приват і маніпуляцію інформацією.

3. Один з відомих прикладів *deepfake*, пов'язаних з українськими політиками, стосується створення відео, на якому Президент України Володимир Зеленський нібито закликає народ до капітуляції у війні з росією. Це відео було сфабриковано на початку повномасштабного вторгнення росії в Україну в 2022 році і мало на меті посіяти паніку та невпевненість серед українського населення та збройних сил. Воно було широко визнано «фальшивкою», а сам Зеленський негайно відреагував, опублікувавши справжнє відео звернення, в якому він спростував ці твердження та закликав громадян до єдності та опору агресору. Цей інцидент підкреслює важливість критичного ставлення до інформації, що поширюється в інтернеті, та необхідність перевірки джерел перед поширенням новин. Він також демонструє, як технології штучного інтелекту можуть бути використані в інформаційних війнах з метою дестабілізації суспільства та підриву довіри до державної влади.

Ці приклади ілюструють потенціал штучного інтелекту у створенні переконливих відео, які можуть бути використані для політичних маніпуляцій або дискредитації публічних осіб. Це створює нові виклики для верифікації інформації та боротьби з дезінформацією в цифровому віці.

У зв'язку з цим, країнам та міжнародним організаціям необхідно розробляти комплексні стратегії для ідентифікації та протидії дезінформації, заснованій на штучному інтелекті. Це включає інвестиції в розвиток технологій для виявлення глибоких підробок, розробку правових та етичних норм регулювання використання штучного інтелекту в інформаційному просторі, а також міжнародне співробітництво у сфері кібербезпеки та боротьби з кіберзлочинністю. Тільки спільними зусиллями можна мінімізувати ризики, пов'язані з використанням штучного інтелекту для поширення дезінформації, і забезпечити захист міжнародного миру та безпеки.

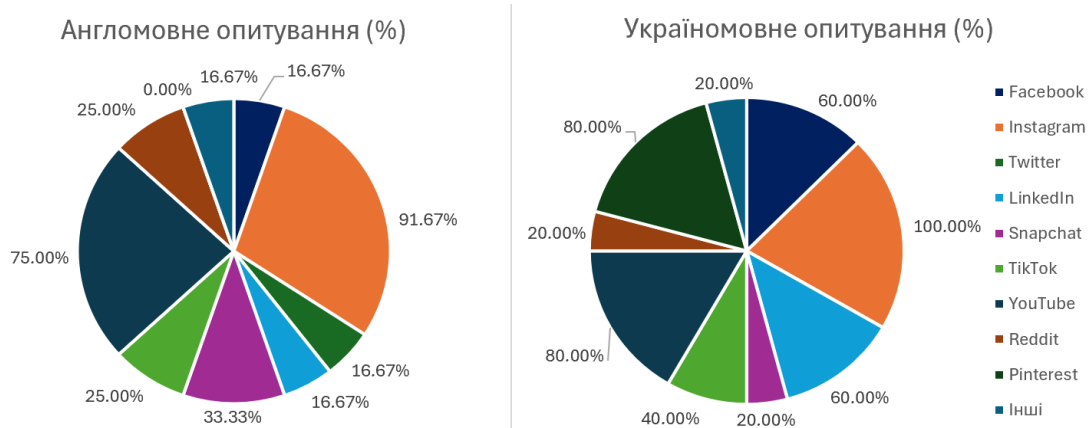
РОЗДІЛ 3

ОСНОВНІ ШЛЯХИ ПРОТИДІЇ ПРОВОКАЦІЯМ, КОНФЛІКТАМ ТА ПРОПАГАНДІ СТОВРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Незважаючи на те, що не важко уявити, що дезінформація може служити зовнішньополітичним інтересам держав, виявити та викрити її складно, тим більше виявити «замовника». Кампанії маніпулювання інформацією часто поєднують елементи дезінформації з інформацією, яка є неточною, із правдивою інформацією. Важко відстежити походження певної дезінформації, а ще більш проблематично встановити політичних акторів і наміри, що стоять за нею, фактор «приписування». Особливо у відносинах між державами питання атрибуції є вирішальним. Якщо походження та намір можна й запідозрити, то не довести. Випадки поширення дезінформації які виходять за рамки суто оборонних заходів – проблематичні, оскільки вони неминуче посилять, а не зменшать міжнародну напругу.

Частиною дослідження було проведення українського опитування та англомовного опитування серед громадян країн Європи, Латинської Америки, Середнього Сходу та Азії. Основною ціллю опитування було виявлення небезпеки поширення сфальсифікованої інформації у соціальних мережах.

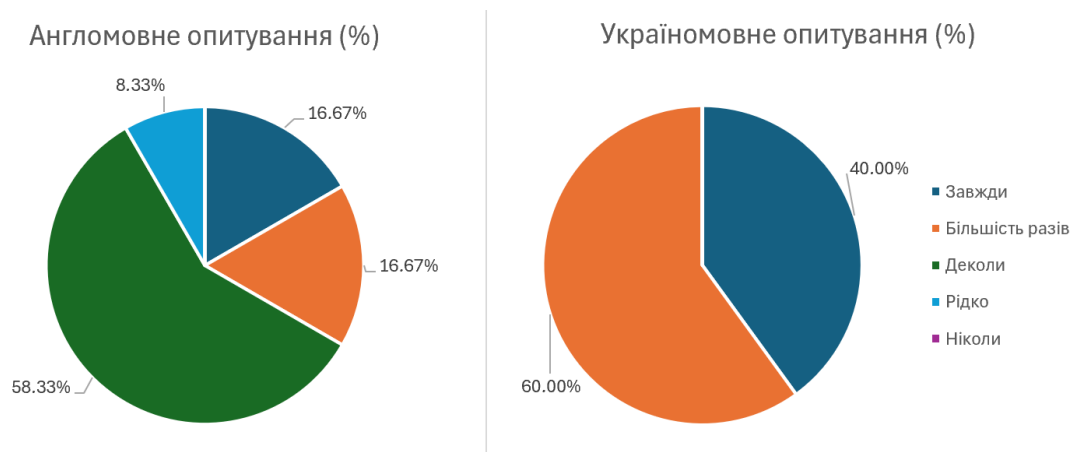
Опитування висвітлює користування та відношення до соціальних мереж серед учасників. Більшість учасників користуються соціальними мережами щодня, з особливою перевагою до Instagram, YouTube, та Facebook. Детальніше результати показує рисунок 3.1.

Джерело: сформовано автором на основі опитування

Рис. 3.1. Використання соціальних мереж респондентами

Попри активне користування, лише мала частина регулярно ділиться інформацією або перевіряє її достовірність перед поширенням (див. Рисунок 3.2).

Джерело: сформовано автором на основі опитування

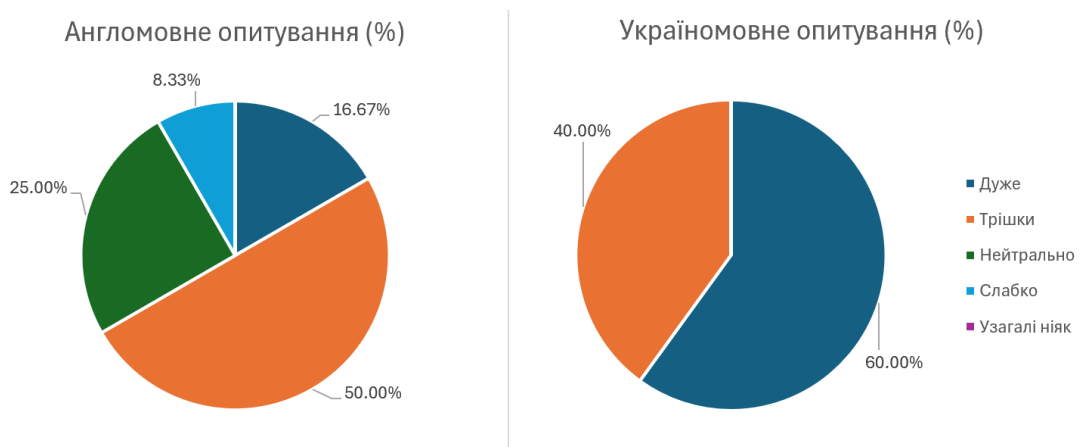
Рис. 3.2. Частота перевірки інформації

Стурбованість дезінформацією та її впливом на суспільство є високою, з наголосом на необхідність збільшення перевірки фактів та навчання користувачів розпізнавати фейкові новини. Учасники визнають важливість відповідальності платформ за боротьбу з фейковими новинами, водночас вказуючи на високу зустрічність з оманливою інформацією та труднощі у відрізненні надійної інформації від недостовірної. Опитування також показує виразні відмінності між українськими та англомовними респондентами у користуванні та сприйнятті соціальних мереж, а також у відношенні до дезінформації:

- Поширення інформації: Українські учасники більш схильні ділитися інформацією в соціальних мережах порівняно з англомовними.

- **Перевірка достовірності інформації:** Суттєва різниця спостерігається у частоті перевірки достовірності інформації перед її поширенням. Українські респонденти частіше здійснюють цю перевірку порівняно з англомовними. Можливо це пов'язано із критичною важливістю перевірки інформації перед поширенням у часи війни (див Рисунок 3.2).

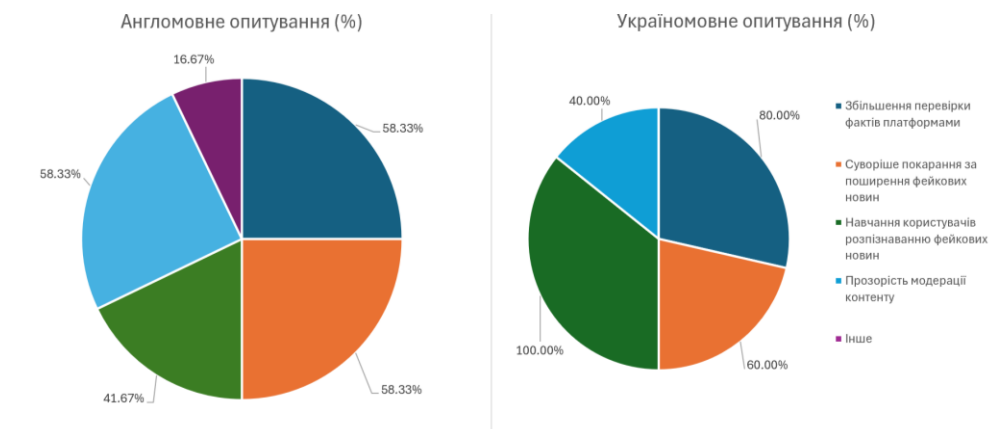
- **Ставлення до дезінформації:** Українські учасники показують вищу стурбованість дезінформацією в соціальних мережах та її впливом на суспільство. Водночас, англомовні респонденти також висловлюють стурбованість, але з меншою інтенсивністю (див. рис. 3.3).

Джерело: сформовано автором на основі опитування

Рис. 3.3. Стурбованість дезінформацією

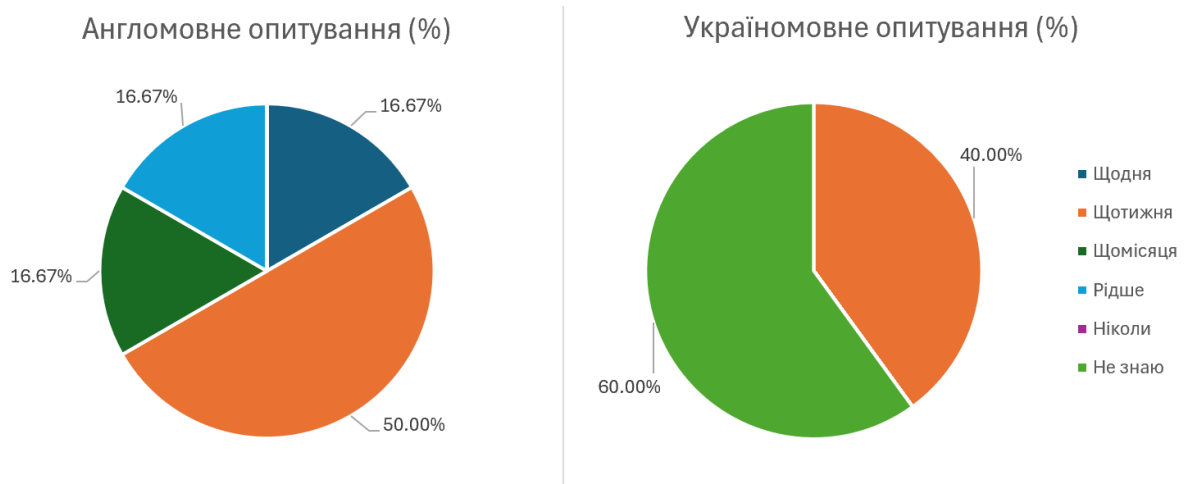
- **Заходи проти дезінформації:** Обидві групи підтримують збільшення перевірки фактів і навчання розпізнаванню фейкових новин. Однак, українські респонденти демонструють більш виразну підтримку цих заходів (див. рис. 3.4).

Джерело: сформовано автором на основі опитування

Рис. 3.4. Запропонована протидія дезінформації

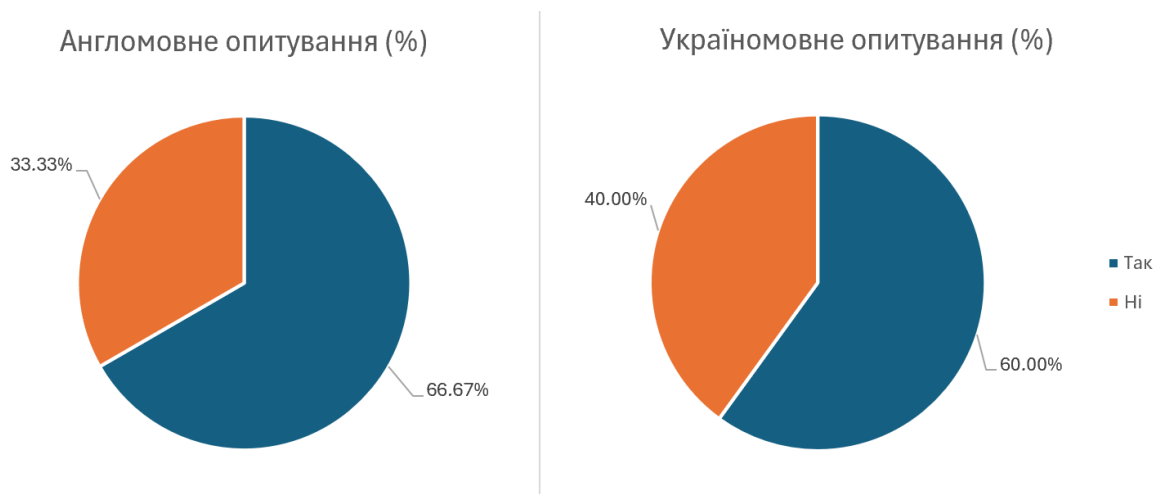
Ці результати вказують на культурні та поведінкові відмінності у сприйнятті та використанні соціальних мереж, а також на різницю у ставленні до дезінформації та її боротьбі між населенням, що живе у конфлікті та більш розуміє важливість свідомого поширення інформації та населенням держав, що живуть у мирі. Це підкреслюють відповіді на запитання «Як часто Ви стикаєтеся з фейковими новинами в соціальних мережах?», адже респонденти свідомо помічають фейки (див. Рисунок 3.5).

Джерело: сформовано автором на основі опитування

Рис. 3.5. Частота зіткнення із фейковою інформацією

Більшість респондентів уже стикалися з медіа, зміненим ШІ в мережі, як показують результати на рисунку 3.6.

Джерело: сформовано автором на основі опитування

Рис. 3.6. Результати запитання «Чи стикалися ви з медіа, зміненим ШІ?»

Більше того, побачивши рисунок 3.7, лише половина респондентів відрізняла справжнє фото із портретом, створеним ШІ.

Рис. 3.7.Справжній та створений ШІ фотопортрети жінки.

Повні результати дослідження наведено у Додатку Б.

Вважаємо доцільним поглиблене вивчення подібних технологій, їх контрольований розвиток та доступ і впровадження засобів та технологій перевірки медіа файлів у соціальних мережах. Дані кроки допоможуть запобігти ризику Міжнародних конфліктів, викликаних редагованими фото-, відео- та аудіо- файлами, поширеними у мережі чи ЗМІ.

За даними дослідження бачимо рівень потенційних загроз та наслідки впливу візуальної дезінформації на настрої суспільства в межах однієї країни та на міжнародні відносини, тому важливо впровадити методи запобігання розвитку подібних загроз.

Ось кілька конкретних пропозицій для подальшої протидії дезінформації:

1. **Розробка та впровадження алгоритмів для виявлення фейкового контенту:** Використання програм для аналізу візуального та аудіо контенту дозволить швидко виявляти маніпуляції та зменшить ризик поширення дезінформації

2. **Створення освітніх програм з медіа грамотності:** Освіта щодо медіа грамотності допоможе громадянам краще розуміти, як аналізувати інформацію, яку вони отримують через медіа, і знизить вплив дезінформаційних кампаній
3. **Запровадження стандартів та протоколів для перевірки інформації в соціальних мережах та ЗМІ:** Розробка та впровадження стандартів перевірки джерел інформації та контенту в соціальних мережах та засобах масової інформації допоможе зменшити поширення фейкових новин
4. **Співпраця з міжнародними організаціями для розробки універсальних протоколів протидії дезінформації:** Міжнародна співпраця є ключовою у боротьбі з дезінформацією, особливо в контексті міждержавних відносин
5. **Проведення регулярних аудитів безпеки інформації в державних установах:** Це допоможе забезпечити захист від зовнішніх кібератак та внутрішніх витоків інформації
6. **Законодавче регулювання щодо відповідальності за розповсюдження дезінформації:** Запровадження законодавчих норм, які передбачають відповідальність за створення та поширення фейкового контенту, може бути ефективним інструментом протидії
7. **Створення платформ для спільної роботи фахівців з безпеки, журналістів та дослідників:** Така співпраця допоможе обмінюватися досвідом та ефективно виявляти та протидіяти дезінформації

Під час проведення дослідження перші кроки уже зробила компанія YouTube, запровадивши обов'язкове поле для заповнення при завантаженні відео в мережу. У цьому полі повинно бути вказано чи створене певне відео за допомогою штучного інтелекту, якщо у відео наявні існуючі чи неіснуючі люди. Більше того, користувачі самі можуть перевіряти відео, уже завантажені на YouTube, позначаючи підозрілі. Не зважаючи на це, досі, компанія YouTube – єдина, яка запровадила такий запобіжний захід.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі розглянуто важливість досліджень та проведення аналізу процесів пов'язаних з використанням сучасних цифрових технологій для створення провокацій, конфліктів та пропаганди. Було виявлено кілька ключових аспектів і впливів, які потребують уваги, а саме:

1. Сучасні технології значно збільшують можливості для втручання в міжнародні відносини. Цифрові інструменти, які спочатку були створені для комунікації та розваг, тепер можуть бути використані для посіву розбрату, підбурювання конфліктів та навіть зміни політичного ландшафту

2. Сучасні технології 3D-візуалізації та інші цифрові інструменти дозволяють створювати переконливі фальшиві зображення, аудіо- та відео-файли, що ускладнює виявлення дезінформації. Це створює великий ризик для поширення неправдивої інформації, що може впливати на громадську думку та міжнародні відносини

3. Непереверена інформація у соціальних мережах: Соціальні мережі є потужним каналом для швидкого розповсюдження інформації, але також і для дезінформації. Вони створюють умови, за яких неперевірені або навіть навмисно фальшиві відомості можуть легко розповсюджуватися, впливаючи на велику аудиторію

4. Створення фейкових сцен за допомогою програмного забезпечення: Розвиток програмного забезпечення для створення фейкових відео та зображень, посилює загрозу дезінформації. Це створює серйозні виклики для верифікації інформації та підтримання довіри в цифровому просторі

5. Масштаб впливу дезінформації на міжнародні відносини: Неправдива інформація може мати глибокий вплив на міжнародні відносини, підживлюючи недовіру та конфлікти між державами. Важливо розуміти цей вплив, щоб розробити ефективні стратегії протидії

Загрози створення провокацій конфліктів та пропаганди за допомогою сучасних цифрових технологій є багатограними та мають глибокі впливи на міжнародні відносини. Розвиток технологій 3D-візуалізації, штучного інтелекту,

а також широке поширення соціальних медіа значно спростили створення та розповсюдження дезінформації, в той же час підвищуючи її вплив на громадську думку та міждержавні відносини.

Використання цифрових інструментів для створення фальшивих новин, маніпулювання громадською думкою, та втручання у внутрішні справи інших країн підкреслює необхідність розробки міжнародних механізмів контролю та відповідальності для протидії таким загрозам. З одного боку, це вимагає удосконалення законодавчих та нормативних баз, з іншого – зміцнення технічних та освітніх можливостей для ідентифікації та протидії дезінформації.

Напрями подальших досліджень можуть включати розробку ефективних алгоритмів для виявлення фальшивих новин та дезінформації, вдосконалення механізмів верифікації інформації в цифровому просторі, а також розробку міжнародних правових норм, які б регулювали використання сучасних технологій для створення та поширення дезінформації.

Також важливо зазначити про роль освіти у формуванні критичного мислення та медіаграмотності серед населення, що є ключовим фактором у протидії впливу дезінформації на суспільство. Підвищення обізнаності щодо методів маніпулювання інформацією та зміцнення медійної грамотності можуть значно зменшити вразливість суспільства перед викликами сучасного інформаційного простору.

На основі проведеного дослідження можемо зробити висновок, що зростання та розвиток цифрових технологій відкриває нові можливості для поширення дезінформації, провокацій та конфліктів. Це вимагає координованих зусиль урядів, технологічних компаній та громадянського суспільства для розробки і впровадження ефективних механізмів верифікації інформації та освіти щодо медіа грамотності. Тільки таким чином можна забезпечити захист від негативного впливу цих технологій на глобальну політику та суспільство в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гетьманчук М.П., Грищук В.К., Турчин Я.Б. Політологія: Навчальний посібник - Київ, 2010. – 415 с.
2. Ковальова К.І. Міжнародні конфлікти: сутність, причини виникнення, шляхи розв'язання. *Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. Географія*. Чернівці, 2018. Випуск №.795. С. 63-67.
3. Nincic M. Understanding International Conflict: Some Theoretical Gaps // Journal of Peace Research No. 1, Vol. XIX University of Michigan, 1982. p. 49-60.
4. Yaqing Q. Understanding International Conflict. 2018. URL: <https://www.confluxcenter.org/understanding-international-conflict/> (дата звернення: 01.12.2023).
5. Knight B. Global conflicts: Death toll at highest in 21st century – 28.06.2023. URL: <https://www.dw.com/en/global-conflicts-death-toll-at-highest-in-21st-century/a-66047287> (дата звернення: 02.12.2023).
6. List of wars by death toll – 01.12.2023. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_wars_by_death_toll (дата звернення: 02.12.2023).
7. Wright Q. The Nature of Conflict //John Burton, Frank Dukes. Conflict: Readings in Management and Resolution. New York. 1990. pp. 15-34. 354 pp.
8. Types and Levels of Conflict / Introduction to Peace and Conflict Management // Indira Gandhi National Open University. New Delhi. 2017. pp. 69-78. 171 pp.
9. East M., Gregg M. Factors Influencing Cooperation and Conflict in the International System / International Studies Quarterly. Oxford University Press. 1967. pp. 244-269.
10. Nightingale S. J., Wade K. A. Identifying and minimising the impact of fake visual media: Current and future directions // Cambridge University Press – 2022.
11. Lazer D., Baum M. Combating Fake News: An Agenda for Research and Action // Northeastern University, Harvard University. 2017. 19 pp.

12. Luo H., Cai M. Spread of Misinformation in Social Networks: Analysis Based on Weibo Tweets – 2021. URL: <https://www.hindawi.com/journals/scn/2021/7999760/> (дата звернення: 03.12.2023).
13. Gerrits A. Disinformation in International Relations: How Important Is It? – 2018. URL: https://brill.com/view/journals/shrs/29/1-4/article-p3_3.xml (дата звернення: 03.12.2023).
14. Jawed Soyiba, Amin Hafeez Ullah. Classification of Visual and Non-visual Learners Using Electroencephalographic Alpha and Gamma Activities – 2019. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6513874/> (дата звернення: 04.12.2023).
15. Trittin-Ulbrich Hannah, Scherer Andreas Georg. Exploring the dark and unexpected sides of digitalization: Toward a critical agenda // Organization – 2020 – pp. 8-25.
16. Li Yuchong, Liu Quinghui. A comprehensive review study of cyber-attacks and cyber security; Emerging trends and recent developments // Energ Reports – 2021 – pp. 8176-8186.
17. Romandash A. Ukraine's IT Army: Digital Resistance to Russian Propaganda – 2023. URL: <https://peacepolicy.nd.edu/2023/05/22/ukraines-it-army-digital-resistance-to-russian-propaganda/> (дата звернення: 04.12.2023)
18. Popkova Elena, Chatrerji Manas. Technology, Society, and Conflict // Emerald Publishing Limited – 2022 – 203 pp.
19. Мілославська О.М., Бернадський Б.В.. Сутність і Природа Міжнародного Конфлікту та Політичний Компроміс: Історичний Погляд // Державне управління: удосконалення та розвиток – 2021 – 7 ст.
20. Мілославська О.М. Компроміс як дієвий метод врегулювання політичного конфлікту // Збірник наукових матеріалів LXI Міжнародної інтернет-конференції – Харків - 15.02.2021.
21. Браїлян Є. росія використовує культуру як зброю проти України // Армія Inform. – 08.12.2022. – URL:

- <https://armyinform.com.ua/2022/12/08/rosiyavykorystovuye-kulturu-yak-zbroyu-proty-ukrayiny/> (дата звернення: 03.12.2023)
22. Ціватий В. Г. Системний аналіз і моделювання в дипломатичних, управлінських і соціально-економічних процесах: міждисциплінарний, інституціональний і теоретико-методологічний дискурси. Системний аналіз в управлінні: міжгалузеві дослідження: збірник наукових праць. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ : Ореол-Сервіс, 2022. Випуск IV(4). С. 27–30.
 23. Tsivatyi V.G. National Security as a Component of Global Security: Lessons from Ukraine's Crises. *Eastern Europe Regional Studies*. 2017. No 2 (4). P. 196–209.
 24. Tau B., Volz D. Defense Intelligence Agency Expected to Lead Military's Use of 'Open Source' Data // *The Wall Street Journal*. URL: <https://www.wsj.com/articles/defense-intelligence-agency-expected-tolead-militarys-use-of-open-source-data-11639142686>. (дата звернення: 04.12.2023).
 25. Volume of data/information created, captured, copied, and consumed worldwide from 2010 to 2020, with forecasts from 2021 to 2025 URL: <https://www.statista.com/statistics/871513/worldwide-data-created>. (дата звернення: 04.12.2023).
 26. Васищев В.С., Черкашин О.Д., Керницький О.М., Бухун А.Г. Особливості використання он-лайн технологій під час організації інформаційно-психологічної протидії // Збірник наукових праць Національної академії Національної гвардії України – 2022. URL: <http://znp.nangu.edu.ua/article/view/263372/259649> (дата звернення: 02.12.2023).
 27. Федоров Михайло. «Технології безпеки - новий тренд». URL: <https://thedigital.gov.ua/news/mikhaylo-fedorov-tekhnologii-bezpekitse-noviy-trend-ukraina-mozhe-stati-1-u-tsomu-napryamku> (дата звернення: 04.12.2023).
 28. Susska O., Chernii L, Sukharevska A., Media as a tool of manipulative technology of Russian infoaggression in the Ukrainian media space // *Ad Alta – Journal of interdisciplinary research* – pp. 228-233.

29. Babak A., Matychak T., Moroz V., Puhach M., Minich R., Rybak V., Yermoleko V.. Words and Wars. Ukraine facing kremlin propaganda – Kyiv – 2017 – 126 pp.
30. Provocation and Disinformation Overview. Part 2 // Vox Uraine – 12.10.23. URL: <https://voxukraine.org/en/updated-provocation-and-disinformation-overview-part-2> (дата звернення: 07.12.23).
31. Mervosh Sarah. Distorted Videos of Nancy Pelosi Spread on Facebook and Twitter, Helped by Trump // The New York Times – 24.05.19. URL: <https://www.nytimes.com/2019/05/24/us/politics/pelosi-doctored-video.html> (дата звернення: 04.12.23).
32. Bader Max. Disinformation in Elections // Security and Human Rights – 2018 – pp. 24-35.
33. Free media against disinformation and propaganda // OSCE. URL: <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/319286> (дата звернення: 04.12.23).
34. Bradshaw S., Bailey H., Howard P.N.. Industrialized Disinformation. 2020 Global Inventory of Organized Social Media Manipulation – University of Oxford – 2020 – 23 pp.
35. FAKE: Viral photo of PM Modi touching Sonia Gandhi's feet // The times of India – 12.03.19. URL: <https://timesofindia.indiatimes.com/times-fact-check/news/fake-viral-photo-of-pm-modi-touching-sonia-gandhis-feet/articleshow/68850648.cms> (дата звернення: 03.12.23).
36. Мигалець О. Теорія конфлікту: історія та сучасність – Ужгород – 2018 – 11 ст.
37. Karwat Miroslav. Theory of Provocation. In Light of Political Science – Studies in Politics, Security and Society 44. – Warsaw – 2022. URL: <https://library.oapen.org/bitstream/id/f8d60866-3baf-4486-b726-c6028d68bc10/9783631866764.pdf> (Дата звернення: 26.02.2024).
38. Карелов К.Ю. Спеціальні правила кваліфікації провокації злочинів, вчинених у співучасті: відмежування провокації від суміжних кримінально-правових понять - Кримінальне право, кримінологія – 143-146 ст.

39. Unveiling the Mastermind Behind the Tom Cruise Deepfake – VICE Asia – 17.02.2024. URL: <https://www.toolify.ai/ai-news/unveiling-the-mastermind-behind-the-tom-cruise-deepfake-1327588> (дата звернення: 17.03.24).
40. Як працює пропаганда і чому люди потрапляють під її вплив – 30.01.2024. URL: <https://pokrovska-gromada.gov.ua/news/1706188315/> (дата звернення: 23.03.2024).
41. Lebow Sara. Social media is the No. 1 source of disinformation, according to US internet users- 27.02.2024. URL: <https://www.emarketer.com/content/social-media-no-1-source-of-disinformation-according-us-internet-users> (дата звернення: 23.03.2024).
42. Сегеда О.О. Цифрова дипломатія України як елемент нової публічної дипломатії - Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку – 139-147 ст. – 2020.
43. Wojcik Stefan, Hughes Adam. Sizing up Twitter users – April 2019. URL: <https://www.pewresearch.org/internet/2019/04/24/sizing-up-twitter-users/> (дата звернення: 23.03.24).
44. Zuboff Shoshana. The age of surveillance capitalism: the fight for a human future at the new frontier of power. – 2019 – 704 pp.
45. Bradshaw S., Howard P. The organization of public opinion manipulation. – Oxford University - 2018.
46. Bradshaw S., Howard P., The global organization of social media disinformation campaigns – Oxford university – 2018 – 11pp.
47. Deburry Jerome. Artificial intelligence and democracy – 2022 – 256pp.
48. Code of Practice in Disinformation: A Comparative Analysis of the Prevalence and Disinformation across Major Social Media Platforms in Poland, Slovakia, and Spain. URL: <https://disinfocode.eu/wp-content/uploads/2023/09/code-of-practice-on-disinformation-september-22-2023.pdf> (Дата звернення 23.03.2024).
49. Осьодло В.І., Денисенко І.Д., Побочий І.А., Віннікова Н.А. Війни інформаційної епохи: міждисциплінарний дискурс – Харків – 2021 – 558 ст.

50. Ferrara Emilio. COVID-19 on Twitter: bots, conspiracies, and social media activism – 2020. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/%23COVID-19-on-Twitter%3A-Bots%2C-Conspiracies%2C-and-Media-Ferrara/563d2eb9eaa8c58e4ee88cfd706ba5a6b007e24d> (дата звернення: 23.03.24).
51. Виклики і загрози дестабілізації суспільно-політичної системи України – Київський національний університет ім.Т.Г. Шевченка - Київ – 11 Травня 2022 – 190 ст.
52. Панич Олексій. Журналістика і пропаганда – Детектор медіа - 28 Березня 2018. URL: <https://detector.media/community/article/136078/2018-03-28-zhurnalistyka-i-propaganda/> (дата звернення: 23.03.24).
53. Introducing The GenAI Prism Infographic: A Framework For Collaborating With Generative AI. URL: <https://briansolis.com/2023/12/introducing-the-genai-prism-infographic-a-framework-for-colalborating-with-generative-ai> (дата звернення: 23.12.23).
54. Яковенко М., Болквадзе Н. Загрози та перспективи використання штучного інтелекту в міжнародній діяльності. *Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід* : тези доп. XVII Міжнар. наук.-практ. конф. молод. учених і студ. (Тернопіль, 27-28 березня 2024 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2024. С.264-265.

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

ДОДАТКИ

КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему:

ЗАГРОЗИ СТВОРЕННЯ ПРОВОКАЦІЙ, КОНФЛІКТІВ ТА
ПРОПАГАНДИ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

Країна	Державні установи	Політики та Партії	Приватні підприємники	Громадянські організації	Громадяни та зірки		Країна	Державні установи	Політики та Партії	Приватні підприємники	Громадянські організації	Громадяни та зірки
Country	Government Agencies	Politicians & Parties	Private Contractors	Civil Society Organisations	Citizens and Influencers		Country	Government Agencies	Politicians & Parties	Private Contractors	Civil Society Organisations	Citizens and Influencers
 Angola							 Libya					
 Argentina							 Macedonia					
 Armenia							 Malaysia					
 Australia							 Malta					
 Austria							 Mexico					
 Azerbaijan							 Moldova					
 Bahrain							 Myanmar					
 Belarus							 Netherlands					
 Bolivia							 Nigeria					
 Bosnia & Herzegovina							 North Korea					
 Brazil							 Oman					
 Cambodia							 Pakistan					
 China							 Philippines					
 Colombia							 Poland					
 Costa Rica							 Qatar					
 Croatia							 Russia					
 Cuba							 Rwanda					
 Czech Republic							 Saudi Arabia					
 Ecuador							 Serbia					
 Egypt							 South Africa					
 El Salvador							 South Korea					
 Eritrea							 Spain					
 Ethiopia							 Sri Lanka					
 Georgia							 Sudan					
 Germany							 Sweden					
 Ghana							 Syria					
 Greece							 Taiwan					
 Guatemala							 Tajikistan					
 Honduras							 Thailand					
 Hungary							 Tunisia					
 India							 Turkey					
 Indonesia							 Ukraine					
 Iran							 United Arab Emirates					
 Iraq							 United Kingdom					</

Додаток Б. Результати англо- й україномовного опитування

Запитання	Українське опитування	Англомовне опитування
1. Як часто ви користуєтеся соціальними мережами?		
<i>Відповіді</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
1) Щодня	100.00%	100.00%
2) Щотижня	0.00%	0.00%
3) Щомісяця	0.00%	0.00%
4) Рідше	0.00%	0.00%
5) Ніколи	0.00%	0.00%
2. Якими платформами соціальних мереж ви користуєтеся? (Виберіть усе, що підходить)		
<i>Відповіді</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
1) Facebook	60.00%	16.67%
2) Instagram	100.00%	91.67%
3) Twitter	0.00%	16.67%
4) LinkedIn	60.00%	16.67%
5) Snapchat	20.00%	33.33%
6) TikTok	40.00%	25.00%
7) YouTube	80.00%	75.00%
8) Reddit	20.00%	25.00%
9) Pinterest	80.00%	0.00%
10) Інші	20.00%	16.67%
3. Як часто ви ділитесь інформацією в соціальних мережах?		
<i>Відповіді</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
1) Щодня	40.00%	16.67%
2) Щотижня	20.00%	8.33%
3) Щомісяця	20.00%	16.67%
4) Рідше	20.00%	50.00%
5) Ніколи	0.00%	8.33%
4. Як часто ви перевіряєте достовірність інформації в Інтернеті, перш ніж поділитися?		
<i>Відповіді</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
1) Завжди	40.00%	16.67%
2) Більшість разів	60.00%	16.67%
3) Деколи	0.00%	58.33%
4) Рідко	0.00%	8.33%
5) Ніколи	0.00%	0.00%

5. Які джерела ви використовуєте для перевірки достовірності інформації в Інтернеті?
(Виберіть усе, що підходить)

<i>Відповіді</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
1) Новини	60.00%	66.67%
2) Спеціальні веб-сторінки для перевірки	100.00%	66.67%
3) Соціальні мережі	40.00%	16.67%
4) Консультуюся із іншими	40.00%	0.00%
5) Інше	20.00%	8.33%

6. Наскільки ви стурбовані дезінформацією в соціальних мережах?

<i>Відповіді</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
1) Дуже	60.00%	16.67%
2) Трішки	40.00%	50.00%
3) Нейтрально	0.00%	25.00%
4) Слабко	0.00%	8.33%
5) Узагалі ніяк	0.00%	0.00%

7. Ви коли-небудь стикалися в Інтернеті зі зміненими штучним інтелектом медіа (Deepfakes)?

<i>Відповіді</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
1) Так	60.00%	66.67%
2) Ні	40.00%	33.33%

8. Наскільки ви стурбовані загрозами, створеними медіа, зміненими за допомогою Штучного Інтелекту (ШІ)?

<i>Відповіді</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
1) Дуже	60.00%	33.33%
2) Трішки	40.00%	41.67%
3) Нейтрально	0.00%	16.67%
4) Слабко	0.00%	8.33%
5) Узагалі ніяк	0.00%	0.00%

9. Які дії ви вживаєте, щоб захистити себе від оману медіа, змінених ШІ? (Виберіть усе, що підходить)

	<i>Відповіді</i>	%	%
1)	Обережно ставлюся до джерел ЗМІ	60.00%	58.33%
2)	Використовую інструменти перевірки медіа	0.00%	41.67%
3)	Навчаю себе у сфері ШІ	40.00%	41.67%
4)	Повідомляю про підозрілий вміст	0.00%	33.33%
5)	Інше	20.00%	0.00%

10. Як ви вважаєте, чи достатньо платформи соціальних мереж роблять для боротьби з дезінформацією?

	<i>Відповіді</i>	%	%
1)	Так	20.00%	8.33%
2)	Ні	60.00%	66.67%
3)	Можливо / Не знаю	20.00%	25.00%

12. Як часто ви стикаєтеся з фейковими новинами в соціальних мережах?

	<i>Відповіді</i>	%	%
1)	Щодня	0.00%	16.67%
2)	Щотижня	40.00%	50.00%
3)	Щомісяця	0.00%	16.67%
4)	Рідше	0.00%	16.67%
5)	Ніколи	0.00%	0.00%
6)	Не знаю	60.00%	

13. Чи вірите ви, що фейкові новини мають значний вплив на суспільство?

	<i>Відповіді</i>	%	%
1)	Так	80.00%	83.33%
2)	Ні	0.00%	16.67%
3)	Можливо	20.00%	0.00%

14. Наскільки ви стурбовані поширенням фейкових новин у соціальних мережах?

<i>Відповіді</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
1) Дуже	80.00%	25.00%
2) Трішки	20.00%	50.00%
3) Нейтрально	0.00%	16.67%
4) Слабко	0.00%	8.33%
5) Слабко	0.00%	0.00%

15. Як ви думаєте, чи можете ви відрізнити зображення, створене ШІ, від реального?

<i>Відповіді</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
1) Так!	60.00%	58.33%
2) Ні	40.00%	41.67%

19. Які заходи, на вашу думку, слід вжити, щоб зменшити поширення фейкових новин у соціальних мережах? (Виберіть усе, що підходить)

<i>Відповіді</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
1) Збільшення перевірки фактів платформами	80.00%	58.33%
2) Суворіше покарання за поширення фейкових новин	60.00%	58.33%
3) Навчання користувачів розпізнаванню фейкових новин	100.00%	41.67%
4) Прозорість модерації контенту	40.00%	58.33%
5) Інше	0.00%	16.67%

20. Чи вірите ви, що платформи соціальних мереж несуть відповідальність за боротьбу з фейковими новинами?

<i>Відповіді</i>	<i>%</i>	<i>%</i>
1) Так	0.00%	83.33%
2) Ні	60.00%	8.33%

3) Можливо	40.00%	8.33%
------------	--------	-------

21. Як часто ви стикаєтеся з оманливою інформацією в соціальних мережах?

	<i>Відповіді</i>	%	%
			33.33%
1) Щодня	0.00%	25.00%	
2) Щотижня	40.00%	41.67%	
3) Щомісяця	40.00%	0.00%	
4) Рідше	20.00%	0.00%	
5) Ніколи	0.00%		

22. Як ви думаєте, чи легко відрізнити надійну інформацію в Інтернеті від недостовірної?

	<i>Відповіді</i>	%	%
1) Так	40.00%	16.67%	
2) Ні	40.00%	33.33%	
3) Деколи	20.00%	50.00%	
4) Можливо	0.00%	0.00%	